

Nr 160.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 5 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 1:o—4:o) hemställt.

GUSTAF.

K. G. Ewerlöf.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Statsrådet Ewerlöf anmäler uppkomna frågor om pension åt i det följande angivna personer och erinrar därvid till en början om vad i fråga om grunderna för bestämmande av pensionsbeloppen anförts vid anmälan inför Kungl. Maj:t av propositionen nr 103 till innevarande års riksdag; och anför föredraganden vidare.

1:o.

Förre extra landsfiskalen Nils Henrik Börjeson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Börjeson är född den 7 september 1904 och således 38 år gammal;

att han erhållit anställning såsom biträde å landsfiskalskontor den 15 juni 1922 samt vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län från och med den 26

Bihang till riksdagens protokoll 1943. 1 saml. Nr 160.

oktober 1927, från vilken sistnämnda anställning han efter år 1929 avlagd landsfiskalexamen avgått med utgången av januari månad 1930;

att han från och med den 1 februari 1930 till och med 20 juli 1936 med vissa kortare avbrott innehåft förordnanden å landsfiskals- och extra landsfiskals-tjänst inom Göteborgs och Bohus län, varunder han åtnjutit tjänstledighet för sjukdom under tiden 13 april—30 november 1933;

att han under tiden 15 september—31 december 1938 bestritt tjänstgöring såsom landsfiskal, extra landsfiskal eller statsavlönat landsfiskalsbiträde;

att han under tiden 21 juli 1936—14 september 1938 samt 1 januari 1939—30 september 1941 åtnjutit tjänstledighet på grund av lungsjukdom från honom meddelade förordnanden såsom extra landsfiskal, under vilken tjänstledighet han genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut medgivits rätt till viss sjukavlöning;

att han vid den nya landsfiskalsorganisationens ikraftträdande från och med den 1 oktober 1941 icke kunnat erhålla förordnande såsom landsfiskals-assistent, varefter han genom Kungl. Maj:ts särskilda beslut den 5 juni och den 31 december 1942 erhållit gratifikationer från femte huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter till belopp av respektive 1,570 kronor och 1,065 kronor;

att han tjänstgjort vid landsstaten sammanlagt inemot 14 år, varvid han under tjänstgöring såsom extra landsfiskal ägt uppbära ett arvode av 3,130 kronor för år jämte oregrerat dyrtidstillägg;

att han under en tjänsteresa i början av år 1933 ådragit sig en förkylnings-sjukdom, vilken utvecklats till lungsäcksinflammation, på grund av vilken han åtnjutit tjänstledighet intill utgången av november samma år;

att han i juli månad 1936 insjuknat i högersidig lungtuberkulos, vilken enligt utfärdade läkarintyg otvivelaktigt ägt samband med den lungsäcksinflammation, vari han insjuknat år 1933;

samt att han befunnits för framtiden oförmögen att tjänstgöra inom landsstaten.

Hos Kungl. Maj:t har Börjeson gjort framställning i syfte att komma i åtnjutande av pension.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har med hänsyn till den jämförelsevis långa tid, Börjeson ägnat åt landsfiskalsbanan, och då han för all framtid vore urståndsatt fullgöra med landsfiskalsbefattning förenade åligganden, hemställt om utverkande av pension åt denne.

Statskontoret, som i tidigare i ärendet avgivna utlåtanden ställt sig avvisande till frågan om pension åt Börjeson, har i utlåtande den 28 april 1942 anfört, att ämbetsverket med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst rörande Börjesons sjukdom och det samband densamma enligt företedda läkarintyg kunde hava haft med en av denne under tjänsteförrättning ådragen förkylnings-sjukdom — om ock icke utan stor tvekan — icke velat motsätta sig, att årlig pension genom framställning till riksdagen utverkades åt honom. Beloppet av pensionen har synts statskontoret förslagsvis kunna fastställas till 1,200 kronor för år.

I betraktande av den jämförelsevis långa tid, varunder Börjeson bestritt tjänstgöring inom landsstaten, samt med hänsyn till att landsfiskalernas tjänstebiträden numera erhållit pensionsrätt, vill jag icke motsätta mig, att förslag förelägges riksdagen om utverkande av pension åt Börjeson. Pensionen synes mig skäligen kunna bestämmas till det av statskontoret föreslagna beloppet, 1,200 kronor, och fastställas att utgå från och med den 1 januari 1943. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre extra landsfiskalen Nils Henrik Börjeson må, räknat från och med den 1 januari 1943, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,200 kronor.

2:o.

Städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Alma Josefsson, född Andersson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Josefsson, som är änka, är född den 4 december 1870 och således 72 år gammal;

att hon under tiden 13 april 1906—4 augusti 1909 varit anställd såsom pole-rerska vid telegrafverkets verkstad i Nynäshamn;

att hon sedan den 1 januari 1924 innehaft anställning såsom städerska vid tullverket med en daglig arbetstid av omkring 4 timmar;

att hon vid utgången av juni månad 1943, från vilken tidpunkt hon beräknas komma att lämna sin tjänst, innehaft anställning i tullverket under sammanlagt 19 år 6 månader;

samt att hon i ersättning för städningsbestyret under de senaste fem åren uppburit i medeltal 1,400 kronor för år.

Josefsson, som icke blivit underkastad 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, har ej heller kunnat tillerkännas pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon icke före uppnådda 60 levnadsår under en tid av sammanlagt minst 12 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Josefsson har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Generaltullstyrelsen har tillstyrkt pension åt Josefsson till skäligt belopp.

Statskontoret har tillstyrkt utverkande av pension åt Josefsson till belopp av 408 kronor för år.

Även jag vill förorda, att pension utverkas åt Josefsson. I enlighet härmed och då det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet synes mig skäligt, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Alma Josefsson, född Andersson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

3:o.

Timlärarinnan vid högre lärarinneseminariet och musikhögskolan Hilma Christina Henningsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Henningsson är född den 6 april 1878 och således nära 65 år gammal;

att hon innehade anställning såsom lärarinna vid Hälsingborgs högre läroverk för flickor under åren 1900—1902 och vid Afzelii elementarskola för flickor i Stockholm under åren 1903—1910;

att hon varit anställd såsom timlärarinna i talteknik och välläsning vid högre lärarinneseminariet från och med höstterminen 1908 och i välläsning vid musikhögskolan sedan år 1918, varvid hon under vårterminen 1911 samt läsåren 1922/23 och 1926/27 åtnjutit tjänstledighet för studier;

att hennes undervisningsskyldighet omfattat, under läsåren 1918—1928 lägst 8 och högst 11 veckotimmar, under läsåren 1928/29 och 1930—1941 10 veckotimmar, varav 5 vid seminariet, under läsåret 1929/30 11 veckotimmar, varav 6 vid seminariet, samt under läsåren 1941—1943 7 veckotimmar, varav 2 vid seminariet;

att hennes sammanlagda avlöningsförmåner under den tid, hennes undervisningsskyldighet omfattat 10 veckotimmar, uppgått till omkring 3,000 kronor för år;

att arbetet vid de båda läroanstalterna utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla;

samt att hon från och med år 1933 uppbär pension från svenska lärarinnornas pensionsförening, understödsförening, till belopp av 447 kronor för år, av vilket belopp 163 kronor utgå på grund av statsbidrag och för dessas utbekommande erlagda årliga avgifter.

Henningsson har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt bifall till ansökningen och därvid anfört, bland annat, följande.

Henningssons tjänstgöring är mycket väl vitsordad. Rektor vid högre lärarinneseminariet tvekar icke att beteckna hennes insats i de båda ämnena talteknik och välläsning såsom banbrytande. Han framhåller, att hon nedlagt ett intensivt arbete på sin egen utbildning, i tal och skrift utvecklat sina synpunkter på ämnet och grundlagt en speciell metod, som hon på ett synnerligen lyckligt sätt omsatt i den praktiska undervisningen. Han vitsordar vidare, att resultaten av hennes arbete med seminariets elever varit mycket goda, i många fall lysande. Liknande vitsord har avgivits av direktören för

musikhögskolan, som framhåller, att sökandens undervisning för eleverna i sångklasserna, men enkannerligen för musikleärarklassen, varit av grundläggande betydelse, att undervisningen givit stora och glädjande resultat och att musikleärarna vid sin avgång från musikhögskolan varit på bästa sett rustade för sin gärning.

Riksdagen har på grund av särskilda skäl vid åtskilliga tillfällen beviljat pension åt timlärare och andra extra befattningshavare, exempelvis vid tekniska skolan i Stockholm och tekniska högskolan samt åt biträdande lärare i övningsämnen vid allmänna läroverk.

Med hänsyn till sökandens mångåriga utomordentligt väl vitsordade arbete vid statliga lärarutbildningsanstalter och till att den av henne bestridda undervisningen under mer än 20 år utgjort minst 8 veckotimmar eller det timtal, som fordras för antagning såsom extra ordinarie lärare i övningsämne vid statlig läroanstalt och därmed följande pensionsrätt, får överstyrelsen för sin del i underdånighet tillstyrka bifall till ansökningen.

Styrelsen för musikaliska akademien har tillstyrkt ansökningen.

Statskontoret har anfört följande.

Ehuru statskontoret måste finna starka betänkligheter möta mot att pension av statsmedel tillerkännes befattningshavare, vilka endast fullgjort tjänstgöring såsom timlärare, vill ämbetsverket dock under hänvisning till tidigare likartade fall samt med hänsyn till att sökandens ifrågavarande tjänstgöring vid högre lärarinneseminariet och musikhögskolan synes hava utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla icke motsätta sig, att hon kommer i åtnjutande av en årlig pension från statsverket.

Vad angår storleken av den pension, som härvid bör komma ifråga, skulle de av sökanden under senaste åren åtnjutna löneförmånerna — omkring 3,000 kronor för år — med tidigare tillämpade beräkningsgrunder vid bestämmandet av riksdagspensioner närmast motsvara en pension å 1,260 kronor för år. Med utgångspunkt från sagda belopp, vilket emellertid bör minskas med 163 kronor eller det belopp sökanden, enligt vad handlingarna utvisa, äger uppbära från Svenska lärarinnornas pensionsförening såsom pension, grundad på statsbidrag och för dessas utbekommande erlagda obligatoriska avgifter, synes pensionen för henne skäligen böra fastställas till, efter sedvanlig jämkning, 1,104 kronor.

Även jag anser mig kunna förorda, att pension utverkas åt Henningsson. I enlighet härmed och då det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet, 1,104 kronor för år, synes mig skäligt, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att timlärarinnan vid högre lärarinneseminariet och musikhögskolan Hilma Christina Henningsson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sina anställningar vid nämnda läroanstalter, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,104 kronor.

Förra reservpostexpeditören Ingrid Mathilda Melin, född Nordquist, reservpostexpeditörerna Adelaide Sofie Robertine Eliæson, född von Kræmer, och Astrid Anna Pella Margareta Palmgren, född Lagergren, samt postbiträdena Gustaf Teodor Tufvesson och Eva Johanna Ljunggren, född Robach. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Melin*,

att hon är född den 24 december 1881 och således 61 år gammal;

att hon antagits till e. o. postexpeditör den 2 maj 1904 och befordrats till extra biträde från och med den 1 december 1905;

att hon, sedan hon den 14 augusti 1906 ingått äktenskap med dåvarande postexpeditören Bror Johan Agaton Melin, övergått till reservanställning samt därefter intill den 1 september 1942 stått till verkets fulla förfogande och därvid innehaft tjänstgöringsuppdrag såsom t. f. postexpeditör;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstgöringstid i postverket vid utgången av augusti månad 1942 utgjorde 22 år 6 månader;

att hon i avlöning från postverket under de senaste fem åren uppburit i medeltal 2,443 kronor för år;

samt att hennes man från och med den 1 maj 1940 avgått med pension ur postverkets tjänst såsom postmästare av klass 1 B;

beträffande *Eliæson*,

att hon är född den 29 september 1877 och således 65 år gammal;

att hon antagits till e. o. postexpeditör den 30 april 1898 och befordrats till extra biträde från och med den 1 juli 1899 och till ordinarie postexpeditör från och med den 1 januari 1905;

att hon, sedan hon den 22 juni 1906 ingått äktenskap med dåvarande postexpeditören Einar Eliæson, övergått till reservanställning samt därefter stått till verkets fulla förfogande och därvid innehaft tjänstgöringsuppdrag såsom t. f. postexpeditör;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstgöringstid i postverket vid utgången av år 1942 utgjorde 28 år;

att hon i avlöning från postverket under de senaste fem åren uppburit i medeltal 1,572 kronor för år;

samt att hennes man från och med den 1 juni 1939 avgått med pension ur postverkets tjänst såsom postmästare av klass 3;

beträffande *Palmgren*,

att hon, som är frånskild, är född den 15 juli 1882 och således 60 år gammal;

att hon antagits till e. o. postexpeditör den 2 maj 1904 samt befordrats till extra biträde från och med den 1 oktober 1907 och till postexpeditör från och med den 1 januari 1910;

att hon, sedan hon efter ingånget äktenskap från och med den 12 juli 1912 övergått till reservanställning, med undantag för åren 1922—1927 anlitats för tjänstgöringsuppdrag såsom t. f. postexpeditör;

att hennes sammanlagda effektiva tjänstgöringstid i postverket vid utgången av år 1942 utgjorde 20 år 1 månad;

att hon i avlöning från postverket under de senaste fem åren uppburit i medeltal 3,886 kronor för år;

samt att hon ej åtnjuter underhållsbidrag av sin frånskilde make och ej är tillförsäkrad familjepension;

beträffande *Tufvesson*,

att han är född den 13 oktober 1881 och således 61 år gammal;

att han under tiden 1 juni 1904—31 december 1942 innehåft tjänstgöringsuppdrag med postexpeditörsgöromål å postkontoret Stockholm 1 under sammanlagt något mer än 30 år;

att han under nämnda tid icke haft annan sysselsättning utan stått till postverkets fulla förfogande;

samt att han i ersättning för sitt arbete i postverkets tjänst under de senaste fem åren uppburit i medeltal 3,841 kronor för år; och

beträffande *Ljunggren*,

att hon, som är änka, är född den 9 september 1876 och således 66 år gammal;

att hon alltsedan den 20 maj 1919 — med undantag för kortare enskilda ledigheter — i oavbruten följd anlitats för tjänstgöringsuppdrag i postverket;

att Ljunggrens sammanlagda tjänstetid vid utgången av år 1942 utgjorde 23 år 6 månader, därav 18 år hänföra sig till tid, varunder hon innehåft postexpeditörsförordnanden med hel dagstjänst, och återstoden till tid, varunder hon utfört tjänstgöringsuppdrag med postexpeditörsgöromål med en daglig tjänstetid av i medeltal 5 à 6 timmar;

att hennes avlöning från postverket under de senaste fem åren uppgått till i medeltal 3,580 kronor för år;

samt att hon icke åtnjuter pension efter sin avlidne man.

Generalpoststyrelsen har hemställt om utverkande av årlig pension å 1,464 kronor åt Melin, 1,824 kronor åt Eliæson, 1,320 kronor åt Palmgren, 1,944 kronor åt Tufvesson samt 1,428 kronor åt Ljunggren och därvid anført, bland annat, följande.

Generalpoststyrelsen, som med hänsyn bland annat till ifrågavarande personers ålder icke ansett sig kunna bereda dem extra ordinarie anställning i verket, därvid även deras pensionsfråga skulle ordnats, finner det skäligt att de vid avgången från sina anställningar i postverket beredas pension av statsmedel. Enär styrelsen förutsätter, att å pensioner av detta slag såväl dyrtids- som kristillägg skola utgå efter hitintills gällande grunder, synas deras pensioner böra bestämmas med utgångspunkt från det i 1934 års civila tjänstepensionsreglemente fastställda tjänstepensionsunderlaget för extra ordinarie tjänsteman i 11 lönegraden, till vilken lönegrad de närmast äro hänförliga. Med en beräknad tjänstetid av 22 år 6 månader, 28 år, 20 år 1 månad, 30 år och 22 år respektive skulle efter denna beräkningsgrund pensionsbeloppen böra bestämmas till 1,464, 1,824, 1,320, 1,944 och 1,428 kronor respektive. Det på tjänstetiden beräknade pensionsbeloppet har — med hänsyn till att vederbörande icke erlagt avgifter för tjänstepensionering — mins-

kats med 10 %. I detta sammanhang anser styrelsen sig böra framhålla, att pensionsbeloppen icke ansetts böra beräknas med utgångspunkt från medeltalet av de senaste fem årens avlöningar främst av den anledningen, att flera av de förenämnda personerna endast i mindre omfattning anlitats under de senaste åren.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt förenämnda anställningshavare och därvid beträffande beräkningen av pensionsbeloppens storlek anfört följande.

Vad beträffar storleken av de föreslagna pensionsbeloppen vill statskontoret erinra, att vid tidigare framställningar till riksdagen om pension åt anställningshavare av de kategorier, om vilka här är fråga, pensionsbeloppet fastställt med utgångspunkt från den av vederbörande från postverket under de sista anställningsåren uppburna avlöningen. I de nu föreliggande fallen hava pensionsbeloppen icke ansetts böra beräknas på sådant sätt, av den anledningen, att flera av anställningshavarna endast i mindre omfattning anlitats under de senare åren. I stället hava pensionsbeloppen bestämts med utgångspunkt från det i civila tjänstepensionsreglementet fastställda tjänstepensionsunderlaget, 2,160 kronor, för extra ordinarie tjänstemän i 11 lönegraden, till vilken lönegrad anställningshavarna enligt generalpoststyrelsen närmast äro hänförliga. Med hänsyn till de skäl, som av generalpoststyrelsen sålunda anförts till stöd för det tillämpade beräknings sättet, vill statskontoret för sin del icke göra erinran mot att pensionerna till reservpostexpeditörerna Melin, Eliæson och Palmgren bestämmas till de av styrelsen föreslagna årsbeloppen.

Vad postbiträdena Tufvesson och Ljunggren beträffar, har statskontoret under hand inhämtat, att dagavlöningen till postbiträden regelmässigt utgår med lägre belopp än avlöningen till reservpostexpeditörer. Tufvesson har emellertid enligt vad som uppgives från generalpoststyrelsen uppburit en dagavlöning, som överstigit den för reservpostexpeditörerna fastställda. Vid sådant förhållande vill statskontoret icke motsätta sig, att jämväl för hans vidkommande pensionen bestämmas på sätt generalpoststyrelsen föreslagit. Beträffande Ljunggren anser statskontoret däremot pensionen icke böra bestämmas med utgångspunkt från högre pensionsunderlag än det enligt civila tjänstepensionsreglementet för extra ordinarie tjänsteman i 9 lönegraden gällande. Pensionens årsbelopp skulle, då Ljunggren kan räkna en tjänstetid av 22 år, bliva $(1,920 - \frac{32}{120} \times 1,920 = 1,408; 1,408 - 140 =) 1,268$ kronor eller i avrundat tal 1,272 kronor. Statskontoret får alltså föreslå, att pensionen till Ljunggren fastställs till sagda belopp.

Liksom myndigheterna finner jag skäligt, att pension utverkas åt i ärendet omförmälda anställningshavare. Beträffande storleken av pensionsbeloppen ansluter jag mig till vad generalpoststyrelsen i sådant hänseende föreslagit, med undantag dock för pensionen åt Ljunggren, vilken jag anser böra fastställas till det av statskontoret föreslagna beloppet. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att var och en av förra reservpostexpeditören Ingrid Mathilda Melin, född Nordquist, reservpostexpeditörerna Adelaide Sofie Robertine Eliæson, född von Kraemer, och Astrid Anna Pella Margareta Palmgren, född Lagergren, samt postbiträdena Gustaf Teodor Tufvesson och Eva Johanna Ljung-

gren, född Robach, må, Melin från och med den 1 september 1942 samt de övriga från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande lämnar sin anställning, under sin återstående livstid av postmedel uppbära en årlig pension, Melin å 1,464 kronor, Eliäson å 1,824 kronor, Palmgren å 1,320 kronor, Tufvesson å 1,944 kronor samt Ljunggren å 1,272 kronor.

Vad föredraganden ovan under punkterna 1:o—4:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ivar Löfqvist.